

høitagtede Krigsminister i at betragte det som ønskeligt at vedligeholde Udsærd og Frederiksværk som Statsfabriker. Saalænge Militair-etaten holder paa en saa ubegrændset Censurartethed, at den endogsaa i Krigstid — og det faae vi jo flere i sidste Krig — fordrer, at Skiften og Farveværket i Klædet skulle være fuldkommen eensartede, saa maa man kunne begribe, at det er nødvendigt at have en Stats-Klædefabrik, fra hvilken Hæren altid maa kunne faae det samme Klæde af samme Qualitet og Farve. Ligeledes kan jeg godt forstaae, at det under Krigsforhold er vanskeligt at blive forsynet med Krudt fra udenlandske Fabriker, da man ikke altid vil kunne stole paa at faae tilført det, man behøver, og at det derfor maa være hensigtsmæssigt at opretholde en Statsindustri ogsaa i den Retning. Naar man, altsaa troer at kunne opnaae derved det Formaal, at kunne være sikker paa for en saadan Statsfabrik at faae Varer af den Bestaenhed, som maa anses for at være ønskelig, saa maa man imidlertid ikke formene eller fordrer, at man skal kunne faae baade i Sæl og i Pose, saaledes at man ikke alene vil have dette Formaal opnaaet, men tillige vil have en ligefrem Indtægt bragt ud af Fabriken. Naar vi ville opretholde en saadan Statsfabrik, saa maae vi være forberedte paa at maatte komme til at bringe Offre, og at den ikke altid vil vise sig at være indbringende, og det er det, man søger at undgaae, ved at lade Fabriken, ved Siden af at den er en Statsfabrik, drive Handel med Private, altsaa træde i Concurrence med de private Anstalter, der have et lignende Formaal. Men jeg kan ikke andet end udtale mig for Mindretalsforslagene under Nr. 6 og 7, deels fordi jeg troer, at enhver saadan blandet Industri, der, skjøndt Statsfabrik, beskæftiger sig tillige med privat Udsalg, med Nette bliver mistænkelig og forhadet for de private Fabrikeiere, og tillige fordi jeg troer, at Tilshyret da ikke vil blive saa godt, som det burde være ved en saadan Statsfabrik. Hvad Frederiksværk angaaer, saa er det blevet udtalt, at Marinen fik sit Krudt fra en privat Fabrik, nemlig Donse Krudtværk. Jeg skalde dog ønske, at der foretoges en Bytning imellem Frederiksværk og Donse, saaledes, at Marinen fik sit

Krudt fra Frederiksværk, og Frederiksværk afgav sine private Kunder til Donse.

Med Hensyn til Endringsforslaget under Nr. 10, som angaaer en heelt anden Sag, nemlig Overdragelsen af et Areal af indtil 6000 Qvadratalen til en Byggeplads til en ny Kirke i Kjøbenhavn, saa bemærkede det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg), at det vilde kunne blive en Udgift af 36,000 Rd., idet han nemlig troede at kunne beregne hver Qvadratalen til 6 Rd. Jeg er nu ikke inde i disse Forhold, men troer dog, at det ærede Medlem har regnet vel høit. I alle Tilfælde vil jeg dog søle Betænkelighed ved, og navnlig af finantsielle Hensyn, at gaae ind paa dette Forslag. Det forekommer mig at være at stille for store Krav til Statskassen, og selv om man maa gaae ind paa den Anstuelse, at der er regnet saa høit, at kun Sjettedelen vil være den rigtige Værdi, hvorved man da kommer til den modsatte Yderlighed, naar, som den ærede Finantsminister meente, man ved at regne 1 Rd. pr. Qvadratalen vilde nærne sig den rigtige Værdi mere, saa vilde det dog være en altfor ubetydelig Sum at byde en saa stor og velhavende Commune som Kjøbenhavns. Men det er jo egentlig ikke Kjøbenhavns Commune, Sagen gjælder. For endeel Aar siden, da Trinitatis Sogn stilledes i det nordre og det søndre Sogn, behøbt man for begge Dele Trinitatis Kirke som Sognkirke; men saavidt mig bekendt har Besøget af Kirkegængere i Kirken aldrig siden den Tid været saa stort, at, skjøndt der saaledes kun var een Kirke for begge Sogne-Afdelinger, Kirken ikke har kunnet modtage dem. Men selv om nu en Kirke blev bygget paa et andet Sted, saa troer jeg dog, at det vil være noget tvivlsomt, om de samme Mænd, Præsterne ved Trinitatis nordre Sogn, som der skulle udføre Tjenesten, ville kunne drage flere Folk til Kirken end før. Jeg troer, at det i saa Henseende ikke saameget er Afstanden for dem, der skulle søge Kirken, som det kommer an paa; Afstandene til Kirkerne ere jo i hvert Fald her i Byen mindre end for Kirkegængere de fleste Steder paa Landet. Men selv om der virkelig derved opnaaedes, at der blev en mindre Afstand for en Deel af de Kirkebesøgende, saa troer jeg dog ikke, at det er dette, der skalde